

ویژه

گفت‌وگوی تهران و تروئیکای اروپایی

معاون حقوقی و بین‌المللی وزارت امور خارجه از گفت و گوی مقامات کشورمان و سه کشور اروپایی درباره موضوعات هسته‌ای و رفع تحریم خبر داد. کاظم غربی‌آبادی معاون حقوقی و بین‌المللی وزارت امور خارجه در شبکه ایکس نوشت: در حاشیه سفر وزیر امور خارجه به ژنو برای شرکت در نشست عالی رتبه کنفرانس خلع سلاح و شورای حقوق بشر، دور جدیدی از گفت‌وگوهای سازنده با مدیران سیاسی سه کشور اروپایی داشتیم. ما درخصوص موضوعات هسته‌ای و رفع تحریم به تبادل نظر پرداختیم. تمامی طرف‌ها بر تعهد خود بر یافتن یک راه حل دیپلماتیک و مذاکره شده، تأکید کردند. توافق شد که گفت‌وگوها ادامه یابد.سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه روز دوشنبه به منظور شرکت و سخنرانی در نشست عالی‌رتبه کنفرانس خلع سلاح و پنجاه و هشتمین نشست شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد به ژنو سفر کرده و این دیدار میان معاون حقوقی و بین‌الملل او و نمایندگان تروئیکای اروپایی در حاشیه این اجلاس‌ها بر گزار شد.

استر اتزیک

نفت و قدرت، دو روی یک سکه

پرویز غلامی در یادداشتی برای دیپلماسی ایرانی می‌نویسد؛ در حالی که در یک قرن گذشته خاورمیانه با اکتا به E=mc۲ انرژی فسیلی که در آن E نفت، m ذخایر و c۲ تقاضای جهانی است به مرکز ثقل ژئوپلیتیک تبدیل شده بود، در هزاره سوم نمایانگر چرخشی است که در آن E مساوی با PV یا همان سولار پنل است.

آمار بانک جهانی نشان می‌دهد سهم منطقه از بازار جهانی انرژی‌های تجدیدپذیر از ۱٫۷ درصد در سال ۲۰۱۵ به ۱۱٫۳ درصد رسیده و این روند مدام در حال افزایش است.

بر اساس نظریه‌های مورگنتا دولت‌ها در پی حداکترسازی قدرت از طریق ابزارهای قابل دسترس هستند. یکی از این ابزارها قابل دسترس، مدرن و استراتژیک بدون شک انرژی‌های تجدیدپذیر است.

حرکت و جهت‌گیری کشورهای منطقه خاورمیانه برای گسترش این انرژی در سال‌های اخیر گویای درک آن‌ها از این واقعیت است. عربستان سعودی با پروژه NEOM یا پودجه ۵۰۰ میلیاردی (اندکی بیشتر از کل GDP ایران) تنها یک شهر هوشمند نیست؛ نمایشی از بازطراحی مفهوم «همق استراتژیک» در جغرافیای سیاسی است و امارات متحده عربی با ساخت نیروگاه الفظره که توانایی تولید ۲ گیگاوات برق و تامین انرژی برای ۱۶۰ هزار خان را دارد از جمله این اقدامات است.

بیابان‌های خورشیدی سه مثابه میدان نفتی جدید در نظم کلاسیک رئالیستی. «قدرت» همواره در گرو کنترل منابع حیاتی تعریف می‌شده است.

اگر قرن بیستم صحنه نبرد برای تصاحب چاه‌های نفت بود، قرن بیست و یکم شاهد جنگ سرنه‌های مرموز در سر مالکیت بیابان‌های آفتابی و مینراهی بادی است. این امر در حالی باز تعریف‌هنده قدرت خود بر مبنای معادله‌ای جدید است جایی که انرژی سبز به مثابه خون حیات ژئوپلیتیک است. مرگ استعاره‌های کهن، دولت رئالیسم سبزه‌خاں مورگنتا در «سیاست میان ملل»، قدرت را توانایی یک دولت در کنترل محیط خارجی و تحمیل اراده خود می‌داند. این تعریف در عصر انرژی‌های تجدیدپذیر، صورت‌بندی نوینی می‌یابد: سلطه بر زمین‌های ارزش هیدروژن سبز جایگزین کنترل خطوط لوله نفت شده است. مزارع خورشیدی بین‌المللی به مثابه پایگاه‌های نظامی غیررسمی عمل می‌کنند فناوری ذخیرسازی انرژی به سلاح استراتژیک تبدیل شده که امنیت انرژی را بازتعریف می‌کند.

اتحادهای پارادوکسیکال

دشمنان دیروز، شریکان انرژی فردا رئالیسم کلاسیک بر موازنه قوا تأکید دارد، اما در عصر انرژی سبز، این موازنه نه بر اساس دکتین‌های امنیتی، که بر مبنای همکاری‌بودن جغرافیای انرژی شکل می‌گیرد به طوری که در این مناسقی باشد. همکاری غیرمستقیم اسرائیل، اردن و امارات در پروژه Prosperity Project که دو هدف ایجاد نیروگاه خورشیدی ۶۰۰ مگاواتی در اردن و یک پروژه آب شیرین‌کن پایدار در اسرائیل با هدف صادرات سالانه ۲۰۰ میلیون مترمکعب آب آشامیدنی داراست.

مشارکت قطر و ایران در توسعه فناوری‌ها پاک از قبیل بادی و خورشیدی علمی‌رغم تنش‌های مرموزی رقابت عربستان و امارات بر سر میزبانی مرکز بین‌المللی معاملات کربن این اتحادها نه از سرر علاقه ایدئولوژیک، که از محاسبات سرد رئالیستی برای بهره‌برداری از مزیت نسبی جغرافیایی ناشی است.

بیابان‌های عربستان، بادهای مراکش و شیب آفتاب ایران، هر یک در حال تبدیل به سلاحی استراتژیک هستند.

انرژی سبز به مثابه ابزار سرکوب داخلی مورگنتا تأکید می‌کند که دولت‌ها برای حفظ حاکمیت، به مشروعیت داخلی نیاز دارند.

خاورمیانه

آتش زیر خاکستر لبنان

رویتزر در گزارشی می‌نویسد ؛ اسرائیل تقریباً به‌طور کامل از جنوب لبنان عقب‌نشینی کرده، اما در پنج نقطه استراتژیک مرزی باقی مانده است. این عقب‌نشینی که بخشی از توافق آتش‌بس با حزب‌الله بود، با تأخیر انجام شد زیرا اسرائیل خواستار افزایش حضور ارتش لبنان در منطقه جنوب رودخانه لیتانی شده بود. سادک وستاری روزنامه‌های جنوبی لبنان به تدریج در حال بازگشت هستند، اما با ویرانی گسترده‌ای روبه‌رو شده‌اند. سلیمان، یکی از ساکنان کفر کیلا، که چند روز پیش به خانه خود بازگشته، از دیدن ویرانی‌ها شوکه شده و گفته است: «هیچ خانه‌ای باقی نمانده، نه پوشش گیاهی، نه چیزی».

شهردار کیلا نیز تأیید کرده که «۹۰ درصد خانه‌های این روستا کاملاً تخریب شده و بازسازی آن باید از صفر آغاز شود».

ارتش لبنان اعلام کرده که نیروهایش را در ۱۱ منطقه جدید، از جمله العدیسه، مرکیه، حوله، مس الجبل، مارون الاراس و عباسیه مستقر کرده و با همکاری اسرائیل و نیقیل (وابسته به سازمان ملل) در حال بررسی مناطق، باز کردن راه‌ها و شناسایی اشیای مشکوک است.

در برخی مناطق، ارتش لبنان به دلیل احتمال وجود تسلیحات باقی مانده، مسیرها را مسدود کرد، اما برخی از ساکنان با پرچم‌های حزب‌الله وارد مناطق شدند. در کفر کیلا، تیم‌های امنادی او نفر را زنده از زیر آوار پیدا کردند. این دو نفر که احتمالاً با حزب الله ارتباط داشتند؛ سه ماه پیش ناپدید شده بودند و گمان می‌رفت کشته شده باشند. خبرنگار حزب‌الله، علی عیسی، در ویدیویی گفت که اسرائیل علی‌رغم ماه‌ها بمباران این منطقه نتوانسته آن‌ها را پیدا کند و این نشانه شکست اطلاعاتی اسرائیل است.

حزب‌الله نیز اعلام کرده که به آتش‌بس پایبند است، اما اسرائیل همچنان از بازسازی نیروی نظامی این گروه در جنوب لبنان نگران است.

در تمام مدت آتش‌بس، حملات هوایی اسرائیل به اهداف حزب‌الله در عمق خاک لبنان با شدت کمتری ادامه داشته است.

مقامات اسرائیلی هشدار داده‌اند که در صورت نقض توافق از سوی حزب‌الله واکتش فاطمی نشان خواهند داد. هم‌زمان، لبنان همچنان حضور نظامی اسرائیل در پنج پایگاه مرزی را اشغالگری خوانده و خواستار عقب‌نشینی کامل شده است. حسن فضل‌الله، نماینده برجسته حزب الله در پارلمان لبنان، که امروز به روستای یارون بازگشته، در گفت‌وگو با رویترز اعلام کرد که مسئولیت اصلی «آزادسازی» این تپه‌ها بر عهده دولت لبنان است. وی همچنین در ویدیویی خطاب به جامعه بین‌المللی تأکید کرد که تصمیم‌گیری درباره «جنگ یا صلح» باید صرفاً توسط دولت لبنان انجام شود. این اظهارات احتمالاً نشانه‌ای از تضعیف قدرت داخلی حزب‌الله پس از جنگ اخیر و حذف برخی از رهبران ارشد آن است. به نظر می‌رسد حزب‌الله تمایلی ندارد که لبنان بار دیگر درگیر یک جنگ ویرانگر شود، مشابه آنچه در ۱۸ اکتبر ۲۰۲۳ رخ داد، زه زمانی که این گروه یک روز پس از حمله حماس به اسرائیل، چهار ساعتی را برای این سازمان فلسطینی ایجاد کرد. روزنامه «الآخبار»، که از رسانه‌های نزدیک به حزب‌الله محسوب می‌شود، نقاشی از دستنی خون آلود که از زیر آوار بیرون آمده است و نقاشی را در دست دارد، منتشر کرد. این تصویر با عنوان «اسلحه خود را زمین نمی‌گذاری» همراه شده است. با این حال، در گزارشی موزی، همین روزنامه نوشته است که اسرائیل در توافق آتش‌بس به اهدافی دست یافته که در طول جنگ موفق به تحقق آن‌ها نشده بود. منابع خبری به نقل از «الآخبار» اعلام کردند که اسرائیل ممکن است علاوه بر پنج نقطه فعلی، همانند اشغال ۱۳ نقطه‌ای که از سال ۲۰۰۶ ادامه داشت، حضور خود را در مجموع ۱۸ نقطه مرزی تثبیت کند. این منابع تأکید کردند که چنین اقدامی احتمالاً برخلاف توافقی است که ایالات متحده پس از جنگ اخیر وعده داده بود.

مردم‌سالاری

در نشست مشترک وزرای خارجه ایران و روسیه مطرح شد

تعریف جدید منافع و تهدیدهای تهران و مسکو

حفظ وحدت سرزمینی و تمامیت ارضی و پیشرفت سوویه بر اساس خواست مردم این کشور هستیم. ما از ایجاد صلح و ثبات در این

کشور پشتیبانی می‌کنیم.

راهبرد اصولی ایران درباره مقاومت

عراقچی همچنین تأکید کرد: موضوع

ایران در ارتباط موضوع لبنان روشن است

کرد: طرفین در مورد تعدادی از موضوعات جاری بین‌المللی از جمله وضعیت سوویه، قفقاز، افغانستان، یمن، خلیج فارس، حل و فصل خاورمیانه، مسأله دریای خزر و وضعیت در ازبک‌تاب با برنامه جامع اقدام مشترک درباره برنامه هسته‌ای ایران (برجام) تبادل نظر خواهند کرد.

نگنه قابل توجه اینجاست که در تهران دغدغه‌های درباره روابط ایران و روسیه در سایه نشست ریاض و احتمال تقسیم اوکراین مطرح شده است. گفته شده که موضوع هسته‌ای ایران یکی از سوزنده‌های گفت و گوهای کاخ سفید با کرملین بوده است.

مخالفت با مذاکره تحت فشار حداکثری سرانجام ظهر دیروز (سه شنبه) وزرای خارجه ایران و روسیه دیدار کردند. عراقچی ضمن خوش آمدگویی به همتای روس گفت: ایرانی‌های ایران و روسیه به صورت مستمر در حوزه‌های مختلف در جریان دارم. امروز گفت‌وگوهای مختلط خوب و سازنده‌ای داشتیم و موضوعات مختلف را مرور کردیم. نشست کمیسیون مشترک اقتصادی ۲ کشور در ماه آوریل برگزار خواهد شد.

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران گفت: در خصوص روابط دو جانبه، همکاری‌های اقتصادی ما به سرعت پیش می‌رود و همان‌طور که اشاره شد، کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی ۲ کشور در ماه آوریل بر گزار می‌شود.

وی در ادامه گفت: در این دیدار علاوه بر مسائل دوجانبه، در مورد مسائل منطقه‌ای از جمله موضوع فلسطین، لبنان و سوویه نیز رایزنی و گفت‌وگو کردیم. طرح کوچ اجباری مردم غزه مورد بحث واقع شد. ایران طریح کاملاً محکوم است. موضع متحدی از سوی کشورهای منطقه علیه این طرح غیرقابل قبول اتخاذ شده و در همین چهارچوب به زودی اجلاس وزرای امور خارجه سازمان همکاری اسلامی در این زمینه به درخواست ایران برگزار می‌شود.

این دیپلمات عالی رتبه جمهوری اسلامی ایران همچنین با اشاره به گفت‌وگوهای دو وزیر خارجه در ارتباط با موضوع سوویه گفت : موضع از در مورد بحث سوویه به یکدیگر نزدیک است و ما خواهان ثبات، آرامش و

ایران برگزار می‌شود.

این دیپلمات عالی رتبه جمهوری اسلامی ایران همچنین با اشاره به گفت‌وگوهای دو وزیر خارجه در ارتباط با موضوع سوویه گفت : موضع از در مورد بحث سوویه به یکدیگر نزدیک است و ما خواهان ثبات، آرامش و مبارزه با تروریسم است. ما در این دیدار علاوه بر مسائل دوجانبه، در مورد مسائل منطقه‌ای از جمله موضوع فلسطین، لبنان و سوویه نیز رایزنی و گفت‌وگو کردیم. طرح کوچ اجباری مردم غزه مورد بحث واقع شد. ایران طریح کاملاً محکوم است. موضع متحدی از سوی کشورهای منطقه علیه این طرح غیرقابل قبول اتخاذ شده و در همین چهارچوب به زودی اجلاس وزرای امور خارجه سازمان همکاری اسلامی در این زمینه به درخواست ایران برگزار می‌شود.

حالی آغاز شده که «جهان ایرانی» که عرصه ای گسترده از کوه‌های بیابانی یا سواحل مدیترانه و از کوه‌های قفقاز و استپ‌های آسیای مرکزی تا سواحل جنوبی خلیج فارس را در بر می‌گیرد، بیش از هر زمان دیگری در دهه‌های اخیر دستخوش التهاب‌ها و تنش‌ها و تجربه تغییرات ژئوپلیتیکی شده است. از یکسو، شگاف‌های درونی میان جوامع مدنی و دولت‌ها عمیق تر شده‌اند، از سوی دیگر، گروه‌های تندرو با افکار و باورهای گوناگون رو به رشد هستند و از دیگر سو، قدرت‌های بین‌المللی در حال اجباری طرح می‌شود برای تدوین نظم منطقه ای تازه ای در این حوزه تمدنی هستند.

در حالی که به مناسبت یکصدمین سال امضای بیمان دوستی و مودت میان ایران و افغانستان در تیرماه ۱۴۰۰ و برای نخستین بار، بیش از شصت تن از دانشگاهیان و فعالان فرهنگی دو کشور کتاب مشترکی م شتمل بر یادداشت‌های کوتاه درباره پیوندهای تاریخی و فرهنگی میان دو همسایه را منتشر کردند، کم‌تر از دو ماه بعد، با سقوط یک به یک

چهارشنبه ۸ اسفند۱۴۰۳- ۲۷ شعبان ۱۴۴۶- ۲۶ فروردین ۲۰۲۵- سال بیست و چهارم - شماره ۶۴۸

زئوپولیتیک

زئوپولیتیک

دورنمای تأثیرات راهبردی «بیابانهٔ آنکارا» بر آسیای مرکزی

«امید رحیمی» پژوهشگر مؤسسه مطالعات راهبردی شرق در ایران می‌نویسد ؛ ترکیه روند فرایند‌های از توسعهٔ مناسبات و ابتکارهای مختلف امنیتی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را با آسیای مرکزی آغاز کرده است. اگرچه بسیاری از این ابتکارها در چارچوب تحرکات مضاعف سیاست خارجی ترکیه ارزیابی شده و بعضاً به دلیل محدودیت منابع، فاقد عمل‌گرایی مکنفی هستند، اما سطح قابل توجهی از این فرایندهای سیاسی نیز به برخی نتایج اولیه رسیده است.

همراهی غرب با ترکیه و همسوئی اهداف استراتژیک این کشور با آمریکا و حتی چین و در برخی موارد روسیه، این فرایند را تسهیل کرده است. این در حالی است که ترکیه فاقد دسترسی جغرافیایی مستقیم به آسیای مرکزی بوده و چالش‌های زیادی را در تعاملات با این کشورها تجربه کرده است. آخرین مورد از ابتکارهای ترکیه که به‌نظر می‌رسد در وجه سیاسی و حتی ژئوپلیتیکی دارای برخی ابعاد و پیامدهای راهبردی است، نتایج مذاکرات سه‌جانبه با آذربایجان و ازبکستان در قالب «بیابانهٔ آنکارا» است. در این گزارش تلاش می‌شود تا ضمن ارزیابی این بیابنه، پرونده‌های راهبردی آن برای آسیای مرکزی مورد ارزیابی قرار گیرد

بیابانه آنکارا

توافق همکاری راهبردی (Strategic Partnership) بین سه کشور ترکیه، آذربایجان و ازبکستان ۲۹ ژانویه ۲۰۲۵ در آنکارا به امضای وزرای امور خارجهٔ سه کشور رسید که تحت عنوان بیابانهٔ آنکارا از آن یاد می‌شود.

البته در ایسن ماه، مذاکرات میانجی‌گری ترکیه بین سومالی و اتیوپی نیز در آنکارا انجام شد که توافق‌های آن نیز تحت عنوان «بیابانهٔ آنکارا» منتشر شد و باعث شد تا این نام تصویرسازی زیادی در سطح رسانه‌ها داشته باشد.

آذربایجان است که در سطح وزرای امور خارجه، وزرای اقتصاد و وزرای حمل‌ونقل برگزار نمود. نخستین دور از این سازوکار سیاسی سه‌جانبه ۲۰۲۲ به میزبانی تاشکند برگزار شده بود. در نشست تاشکند نیز وزرای امور خارجه، حمل‌ونقل و اقتصاد سه کشور حاضر بودند و نتیجهٔ آن نشست ایجاد سازوکار گفت‌وگوی سه‌جانبه با هدف توسعهٔ همکاری‌ها در حوزه‌های مختلف بود. با این حال در همان نشست نیز صراحتاً بر توسعهٔ این سازوکار به مشارکت راهبردی در حوزهٔ مسائل سیاسی، تجاری، اقتصادی، سرمایه‌گذاری و حمل‌ونقل در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی تأکید شد. پس از آن بیابانهٔ تاشکند منتشر شد و متعاقب آن جاوشوخلو، وزیر خارجهٔ ترکیه تصریح کرده بود که «ما این سازوکار را دائمی خواهیم کرد تا پروژه‌های ملموس محقق شود». اکنون با ارائهٔ بیابانهٔ آنکارا به‌نظر می‌رسد این همکاری یک گام جلوتر رفته است.

در بیابانهٔ آنکارا که به‌نظر می‌رسد سطح بالاتری از مشارکت در آن پیش‌بینی شده، بر چند محور از حوزه‌های منافع سه کشور تأکید شده است. سیاسی‌ترین و راهبردی‌ترین بخش از آن بیابنه، تأکید سه کشور بر حمایت روشن و آشکار از حاکمیت و تمامیت ارضی و نقض ناپذیری مرزهای بین‌المللی یکدیگر بود که به‌نحوی یک تعهد دائمی-امنیتی را ایجاد کرده است. این رویکرد باعث شد تا برخی رسانه‌های رسمی ازبکستان نظیر «تاشکند تایمز» این بیابنه را اولین گام بزرگ برای تشکیل «اتحاد ترک» بخوانند.

در حوزهٔ زیرساخت‌ها، سه کشور بر توسعهٔ پروژه‌های ترانزیتی با محوریت کریدور میانی و توسعهٔ گذرگاه‌های مرزی تأکید کردند و در فرایندهایی همچون دیجیتالی کردن آنکند حمل‌ونقل و گمرک‌ها توافق انجام گرفت. عین حال سه کشور در خصوص تدوین یک برنامهٔ اقدام (Action Plan) پیوست در حوزهٔ حمل‌ونقل نیز به توافق رسیدند. همچنین با محوریت ابتکارهای ازبکستان، حمایت از پروژهٔ کریدور ترانس افغان نیز مبتنی بر توافقی‌های حاصله در نشست سازمان کشورهای ترک در بیشکک، مورد تأکید قرار گرفت.

بخش دیگر این بیابانه تأکید و تمرکز بر بازسازی مناطق آزادشدهٔ آذربایجان در حوزه‌های مین‌زایی، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و بازگشت جمعیت ساکنین این مناطق بود. در عین حال سه کشور در بیابانهٔ پایانی به موضوع‌های جنوب غرب آسیا نیز پرداخته و در اقدامی نمایان از برقراری آتش‌بس در غزه حمایت کردند. حمایت از راه‌حل دو کسرویی و در عین حال تأکید بر به رسمیت شناختن فلسطین برای عضویت در سازمان ملل متحد نیز بخش دیگری از این بیابنه بود که به‌نظر می‌رسد با حمایت آنکارا در آن گنجانده شده است.

در سطح سیاسی همچنین بر حل‌وفصل مناقشات منطقه‌ای از جمله جنگ در اوکراین، وضعیت افغانستان و نیز مسئلهٔ فلسطین تأکید شد، اما اشاره‌ای به سوویه نشد. در کنار این موارد حوزه‌های همکاری دیگر نظیر کشاورزی، محیط زیست، امنیت غذایی، پروژه‌های سازمان ملل برای احياء دریاچه آرال و موارد دیگری نیز مطرح شد و بر اساس توافق‌ها اعلام شد که سومین نشست از این ساز و کار در سال ۲۰۲۵ به میزبانی آذربایجان برگزار خواهد شد.

دورنمای تأثیرات راهبردی بر آسیای مرکزی

به‌طور کلی، چند برونداد راهبردی جدی را می‌توان به‌عنوان اختلاف‌ها در دورنمای راهبردی بیابانهٔ آنکارا بر آسیای مرکزی در نظر گرفت. نخست آنکه ترکیه به‌واسطهٔ نهایی‌سازی این بیابنه و ارتقاء این سازوکار به سطح مشارکت راهبردی توانست یک سازوکار «۱+۲» را از آسیای مرکزی تثبیت کند. پیاده‌سازی نهایی این سازوکار با ازبکستان که با هوشمندی تمام انجام گرفت، تسهیل‌گر توسعهٔ این سازوکار با کشورهای دیگر برای تحقق برخی اهداف مشخص در سطح راهبردی است.

پیش‌تر، ترکیه این سازوکار ۱+۲ را قزاقستان و ترکمنستان نیز اجرا کرده بود. در نوامبر ۲۰۲۴، آکتاو در قزاقستان همچنین دومین نشست سه‌جانبهٔ وزرای خارجه و حمل‌ونقل ترکیه، آذربایجان و قزاقستان بود. اولین نشست از این پلتفرم نیز ژوئن ۲۰۲۲ به میزبانی آذربایجان برگزار شده بود. در بیابانهٔ باکو سال ۲۰۲۲ نقشه‌راه توسعهٔ روابط سه کشور تا سال ۲۰۲۷ به‌ویژه با تمرکز بر کریدور میانی تصویب شده بود.

پیش از آن نیز نشست سه‌جانبه با ترکمنستان در همین سازوکار در سال ۲۰۱۵ در عشق‌آباد برگزار شد که بعدتر این سازوکار منجر به نشست سه‌جانبهٔ رؤسای جمهور سه کشور در دسامبر ۲۰۲۲ در «واژه» شد. در نشست «واژه» توافقی‌های بسیار مهمی به دست آمد که مهم‌ترین آن حل‌وفصل اختلاف‌ها در خصوص میدان نفت و گاز مورد مناقشه بین ترکمنستان و آذربایجان در دریای خزر بود. در سال ۲۰۱۷ این سازوکار در قبال گرجستان نیز اجرا و نشست سه‌جانبهٔ وزرای دفاع در باتومی برگزار شده بود. با این حال، با وجود قدمت بیشتر این سازوکار‌ها، در سال نشست استراتژیک، بیابانهٔ آنکارا توانست به یک سازوکار دائمی و در سطح مشارکت راهبردی برسد.

دولت‌ها حل و‌فصل شود. وزیر خارجه روسیه تصریح کرد: ما به غیرقابل قبول بودن اعمال تحریم‌های یکجانبه اشاره کردیم و در همین راستا اقدامات هدفمند به منظور به حداقل رساندن تأثیر منفی ایسن محدودیت‌ها بر اقتصاد دو کشور را بررسی کردیم.

لاوروف همچنین تأکید کرد: درباره هماهنگی همکاری‌های دو کشور در سازمان ملل رایزنی کردیم و بر افزایش همکاری‌ها در بریکس و شانگهای توافق کردیم که کشور ایران عضویت کامل این دو سازمان را به دست آورده است.

لاوروف در نشست خبری خود با عراقچی تصریح کرد: «در سوویه، همه چیز ساده نیست، اختلافات از جمله تضادهایی که گاهی منجر به درگیری‌های مسلحانه می‌شود، باقی مانده و روسیه هر کاری لازم باشد انجام می‌دهد تا شرایط آرام شود و تهدیدی علیه مردم سوویه وجود نداشته باشد. برای ما سرنوشتن آن‌ها و مردم کشورهای همسایه بسیار مهم است. در این زمینه، تمامیت ارضی سوویه اهمیت اساسی دارد و هرگونه فشار به سمت جدایی‌طلبی از سوی روسیه منجر به تنش‌های منطقه‌ای خواهد شد. ما در این زمینه کاملاً غیرقابل قبول و به شدت خطرناک است.»

لاوروف همچنین خاطرنشان کرد: «در جریان این مذاکرات، طرف‌های روسی و ایرانی تعهد متقابل خود را برای هماهنگی بیشتر رویکرد دو کشور به منظور تضمین صلح بلندمدت و ثبات در سوویه با مشارکت همه نیروهای سیاسی، قومی و مذهبی بدون استثنا تأیید کردند.»

وزیر امور خارجه روسیه تصریح کرد: «ما در مورد وضعیت در اوکراین نیز صحبت کردیم. من از همتای ایرانی خود به دلیل موضع متعادل او که مبتنی بر درک علل اصلی این بحران است، تشکر کردم. ارزیابی روسیه از گفت‌وگویی اخیر با همتایان آمریکایی خود را نیز با عراقچی در میان گذاشتم.»

وزیر امور خارجه روسیه تصریح کرد: «ما در مورد وضعیت در اوکراین نیز صحبت کردیم. من از همتای ایرانی خود به دلیل موضع متعادل او که مبتنی بر درک علل اصلی این بحران است، تشکر کردم. ارزیابی روسیه از گفت‌وگویی اخیر با همتایان آمریکایی خود را نیز با عراقچی در میان گذاشتم.»

وزیر امور خارجه روسیه تصریح کرد: «ما در مورد وضعیت در اوکراین نیز صحبت کردیم. من از همتای ایرانی خود به دلیل موضع متعادل او که مبتنی بر درک علل اصلی این بحران است، تشکر کردم. ارزیابی روسیه از گفت‌وگویی اخیر با همتایان آمریکایی خود را نیز با عراقچی در میان گذاشتم.»

ژئوپولیتیک نوین ایران و سیاست همسایگی

ماندانا تیشایار

ماندانا تیشایار

شهرهای بزرگ در افغانستان و به سر آمدن دوران جمهوریت بیست ساله در آن کشور، روند تازه ای از زامننی منطقه‌ای در مرزهای شرقی شکل گرفت. هنوز مدتی از تحولات افغانستان نگذشته بود که جنگ روسیه و اوکراین در زمستان ۱۴۰۱ آغاز شد و پای ایران خواسته یا ناخواسته به تحولات اروپای شرقی کشیده شد و تا امروز این کشور همچنان یکی از بازیگران این عرصه به شمار می‌رود و ایسن امر بر شیوه تعاملات آن با شمای از کشورها تأثیر گذار بوده است.

بار دیگر، چند ماه از تحولات شرق اروپا نگذشته بود که عملیات طوفان الاقصی در اکتبر ۲۰۲۳ در آستانه پاییز ۱۴۰۲ دور تازه ای از تحولات را در منطقه ما رقم زد و بازی ژئوپلیتیکی پیچیده ای آغاز شد. این بازی در ماه‌های بعد به ورود لبنان به جنگ، تغییر ساختار قدرت در گروه‌های جهادی در فلسطین و لبنان و سرانجام تغییر نظام سیاسی در سوویه انجامید.

افزایش نقش آفرینی بازیگران منطقه ای مانند ترکیه، امارات متحده عربی، قطر و عربستان در این روندها و رویدادها، تغییر رویکرد سیاست خارجی در ایالات متحده آمریکا و آغاز تعاملات نوین میان ابرقدرت‌های جهان، همگی سرعت تغییرات ژئوپلیتیکی در منطقه ما را افزایش چشمگیری داده‌اند. به این ترتیب، می‌توان دید که شرایط کنونی منطقه ای، امکان تداوم سیاست‌های پیشین را از همه کشورها گرفته و نظم نوینی در حال شکل گیری است. راست است که نمی‌توان با مطالعه سیاست‌های این نوین، بخش بزرگی از تازه پرداخت. در این بازی ژئوپلیتیکی بزرگ جدید، بازیگرانی بروز هستند که زودتر

^[1] ژئوپولیتیک نوین ایران و سیاست همسایگی

^[2] ژئوپولیتیک نوین ایران و سیاست همسایگی